

Politísk viðmerking:

Ein arbeiðsmarknaðurpolitískur reformur er alneyðugur!

Landsstýrisins politikkur fyrri komandi ár varð lagdur fram herfyri. Henda frágreiðing logmans til ólav-søkingið var ikki sort ætlanarfull og viðfevnandi. Tískil var tað so mikið meira undrunarvert, at eitt heilt politískt mál, sum Javn-áðarflokkurin heldur vera sera týðningarmikið, nevnlaga arbeiðsmarknaðarpolitikkurin, als ikki fekk rúm í hesi frágreiðing, burtursæð frá tveimum snókklum, sum hingu uppi á øðrum málsokjum.

Mótvægis landsstýrinum heldur Javnáðarflokkurin tað verða í tøkum tíma, at vit seta nýkur heildarfatandi arbeiðsmarknaðarpolitískt mál! Í dag finnast tey ikki. Tað fer at verða ein av okkara setningum fyrri arbeiðið inn í komandi öld!

Hvat er endamálið við einum arbeiðsmarknaðarpolitikki?

Vit kunnu lýsa hetta út frá tveimum sera ymskum sjónarhornum:

- øðrumegin tað borgarliga sjónarhornið, at endamálið er at útvega vinnulívinum arbeiðsmegi í neyðugum tali og í neyðugum standi
- hinvegin javnaðarsjónarmið: at endamálið er at skipa arbeiðslívið og arbeiðsviðurskiptini so, at tað styrkir samfelagsligu stöðu og fremur vælferð lóntakaranna, bæði sum einstaklingar og sum klassi, og samstundis fremur samfelagsligu vinnuvenningina.

Hetta siga vit út frá Javnáðarflokksins grundsjónarmiði um **arbeiðið sum eitt**

tað mest grundleggjandi samfelagsliga virksemd. Eftir hesum er arbeiðið ikki bert ein grundleggjandi rettutur til at forvinna til lívsins upphald, men eisini ein tilverufyrirteyrt fyrri tað sosiala menniskja.

Fyrst nýkur styrkis- og veikleikaeyðkenni við føroyska arbeiðsmarknaðinum. Áður hevði arbeiðsmarknaðarpolitikkurin sum avgjørt høvuðsmál at stuðla royndunum at útvega fólki arbeiðsplass allastaðni um landið. Lítið annað bleiv tað til. Og illa rúkk eyguni út-um eingjargarðar. Vit vildu klára okkum við okkara eigna arbeiðsmarknað, innan fyrri okkara eigna landamark. Kreppan og húsangurin fyrst í 90-unum avdúkaði, at hetta var ikki so skilgott. Men í allari neyðini lærdu so føroyingar aftur at taka upp gamlar siðir, at leita sær arbeiði á útlendskum arbeiðsmarknað. Tað hendi tað ofta undir kaotiskum og óskipaðum viðurskiptum. Høvuð vit heldur frammanundan lagt stórri dent á, at tann innlendski føroyski arbeiðsmarknaðurin einsamallur er ov trugur og ov lítill, og at vit hava fyrri neyðini at hava góðar møguleikar at koma inn á stórri útlendskar arbeiðsmarknaðir, so hevði vanlukkan kanska ikki verið fullt so stór sum hon veruliga gjordist. Övugt vita vit nú, at góð atgongd til útlendskar arbeiðsmarknaðir er ein av teim bestu mátnum at viðlíkahalda og stöðugt hækka fírlíkastig-

ið í teirri føroysku arbeiðs-styrkini.

Kreppan noyddi føroyska arbeiðsmegi at leita sær víða út um landoddarnar eftir livibreyði. Og tað vísti seg, at føroyska arbeiðsmegin hevði nakrar eginleikar við sær heimanfrá, sum gjørdi at hon kláraði seg framúr væl. Hesir høvuðseginleikar vóru tann stóri traditionelli mobiliteturin, lættleikin til at flyta seg hagar sum møguleikarnir vóru bestir. Og tann fakligi og arbeiðsligi fleksibiliteturin, lættleikin at fara um fakmørk, evni til klára fjóltáttáðar heildaruppgávur, sum krevja kunnleika úr fleiri arbeiðsoðkjum. Við hesum eginleikum vísti føroysk arbeiðsmegi seg veruliga at hava kappingarfyrir-munir samanborið við starvsfelagar úr øðrum londum við stívum skipanum og læstum fakmørkum.

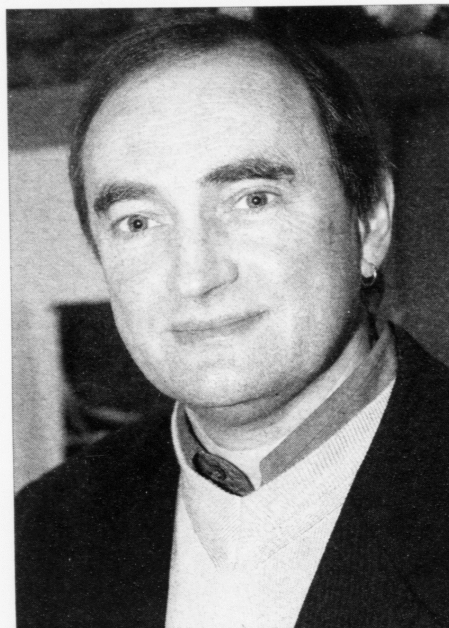
Hesa serligu styrkina við føroysku arbeiðsmegini, mobiliteturin, tvs. tann lættligi flytleikin, og fleksibiliteturin, at arbeiðsevni er so viðfevnandi og fjóltáttáð, mugu vit ikki forkoma við skipanum og reglum, sum eintáttu og binda arbeiðsmegin innanfyri garðarnar, men heldur okja um möguleikarnar at víðka virkis-økið hjá føroysku arbeiðsmegini, við at økja og betri um kunnleikan um og atgongdina til arbeiðsmarknaðirnar í grannalondunum.

Hinvegin er **tann størsti veikleikin**, at tað er lítið og

onki samband millum arbeiðsmarknaðin og ta føroysku útúgvingsarskipanina. Útúgvingsarskipanin fokuserar fullkomiliga á barna- og ungdomsútúgv-ingar. Eg dugi t.d. ikki at sigga nakað skil í teirri veldugi árligi útspræningini av ungdomi við handils-skúlaprógv. Til tað vaksnu arbeiðsmegini er onki tilbøð, hon má sigla sín eigna sjógv. Onkur hessini skeiðs-tilbøð eru. Og okkurt undantak sum t.d. royndirnar hjá fakfeløgnum sjálvum gjøgnum Upplýsingafelags-skup Verkamanna. Hetta ar-beiði átti at verið stuðlað nógv dyggiligan, men í hesum sambandi røkkur tað als ikki til. Hendir onki álvar-sligt, fer hetta at skapa trup-ulleikar í framtíðini, tí onnur lond leggja høvuðsá-herðsluna á arbeiðsmarkna-ðar- og eftirútúgv-ingar sum ein aðaltátt í teirra ar-beiðsmarknaðarpolitikki, til tess at styrkja altjóða kapp-ingarføri hjá vinnulívi teirra.

Tí er á hesum øki **neyð-ugt við einum reformi**, einum skifti í okkara **út-búgvingsarspolitikki**, sum kann snara ta einoygdu fok-usageina uppá barna- og ungdomsútúgv-ingar til eisini at fæva um útúgv-ing-arskipanir fyrri tað vaksna fólki, sum longu er á ar-beiðsmarknaðinum. Til tess er neyðugt við ávísium til-tøkum:

- í fyrsta lagi at gera eina skipan við arbeiðsmarknað-arútúgv-ingum
- í øðrum lagi at fáa í lag

Hans Pauli Strøm, lótingsmaður leggur upp til semju millum andstöðu og samgongu um ein viðfevnandi ar-beiðsmarknaðarpolitískan reform

farloyvisskipanir til útúgv-ing og avtalar um lonari-skoyti til tess at egga vaks-num til útúgv-ing og eftir-útúgv-ing

- í triðja lagi tiltøk við skattligum ella øðrum figgi-arligum fyrirnumum til fyr-tøkur ið brúka orku uppá útúgv-ing og eftirútúgv-ing av teirra arbeiðsmegi.

Hvussu fara nýkur viður-skifti at verða grundlegg-andi broytt í einum framtíðar arbeiðsmarknaði

— Tað snýr seg um at tann kunningartøkniliga menningin umbroytir arbeiðsuppgávur, mannagongdir og f y r i s k i p a n — Vit fara at fáa meiri de-sentraliseraða arbeiðsfyrir-skipan, har myndugleiki og ábyrgd í stórri mun verða útlegerað til starvsfólkið — Vit fara at fáa desentral-iseraða arbeiðsuppgávur ið krevja breiða heildarfatandi kompetansu hjá starvsfólku-num og lægri mörk millum tey ymsku fakini.

— Vit fara at fáa nógv økt krøv til útúgv-ing, eisini sum krøv til lívslanga út-búgv-ing og eina stöðuga e f t i r ú t b ú g v i n g — Vit fara at fáa eina upp-afsturt stórt álag av krøvum og standardum — Og tað fer at verða lagd-ur uppafsturt stórt dentur á viljan og evni til at flyta millum faklig og geografisk øki.

Vit hava enn bert sæð byrjanina, men tað fer at økja enn meir, hvussu tann

tøkniliga menningin fremur **automatisering av hand-aligum arbeiðsprocessum**, eina stöðuga produktivitets-økning, betri kappingarføri og **stórri vøkstur á teim kunningartøkniliga ar-beiðsoðkjum**. Av øllum hesum verður ein avleiðing-in, at ein lutfalsliga mink-andi partur av arbeiðsmegi-ni fer at starvast í traditi-onellum framleisluvinnum, stöðugt fleiri koma at starv-ast í tenastuvinnum og har serliga á kunningartøkni-ligum arbeiðsoðkjum.

— Av hesum stendst ein alstórir vandi fyrri **margin-alisering ella sosialari út-blaking** so at siga: í vanda verða fólkið uttan útúgv-ing ella sum á annan hátt ikki evna at uppfylla tey nógv harðari fírlíkakrøvini ella sum onkursvegna ikki klára at fylgja við - nógv kunnu tí enda sum útíðarabólkar uttan fyrri tann aktiva ar-beiðsmarknaðin.

— Ikki minst fyrri hesar út-íðarabólkar eru tí **aktiver-ingsskipanir við útúgv-ingar- og arbeiðstilbøðum** av strategiskum týðningi. Men Javnáðarflokkurin vil ikki ganga við til, at akti-verings-, útúgv-ingar og ar-beiðstilbøð verða **tvangstil-bøð**, verða tvungin treyt so sum landsstýrið hevur verið inni á.

Sáum eitt uppskot skal eg nú peika á nakrar tættir, sum eiga at verða í einum *Greinin endar á næstu síðu*

